

De Falieberg, 't volk wil daar wezen

Hoewel we ons bij het woord 'berg' meestal een iets grotere bult voorstellen dan deze verheffing van ruim elf meter aan de rand van Zuidwolde, feit is dat de Falieberg reeds lang een geliefde plek is om aangenaam te verpozen. Het verleidde Jan Jantinus Uilenberg, dichter van het Drenthelied en geboren en getogen in Zuidwolde bij de opening van de nieuwe ijsbaan in 1962 tot de woorden "t Volk wil daar wezen!" Dat de Falieberg zo'n geliefde plek werd, is vooral te danken aan Marius Tonckens, burgemeester van Zuidwolde van 1898 tot 1934, die het gebied van ruim dertig hectare met vooral bosopslag liet omtoveren tot een waar natuurmonument.

Voor de naam Falieberg moeten we denken aan falie in de betekenis van 'verkeerd'. Want een echte berg is deze hoogte natuurlijk niet. Alleen de noordwestzijde is vrij steil, de andere zijden zijn meer een glooiende helling.

'De Barg' was eind 19^e eeuw bedekt met grove dennen. Daar kwam in 1895 plots verandering in. Vrachten gezaagde dennenstammen werden vervoerd naar het station in Echten met bestemming de kolenmijnen in het Duitse Ruhrgebied. Meester Uilenberg van de dorpschool en vader van de eerdergenoemde Jan Jantinus Uilenberg, citeerde in zijn wekelijkse taaloefening de 18^e-eeuwse dichter J.F. Helmers: 'De Falieberg krijgt de ribben bloot. Zijn dennen moeten nu het leven verzekeren van de mijnslaaf in 's aardrijks ingewand.'

De oude dennen waren vliegdennen, dus gegroeid uit door de wind verspreide zaden. Door de toenemende vraag naar mijnhout werd de herbebossing niet meer overgelaten aan de wind, maar weldra bedekten kleine plantdennen uit Woensdrecht de nu omgespitte grond. Tussen 1915 en 1918 verwierf Marius Tonckens het bos- en heidecomplex van leden van drie families Steenberg. Iets meer dan 13 000 gulden betaalde hij ervoor, inclusief een arbeiderswoning aan de weg naar Veeningen.

Burgemeester Tonckens liet het bos omtoveren tot een waar natuurmonument. Het padennet werd uitgebreid en verbeterd, banken van eikenstammen werden geplaatst, een veenplas werd uitgebaggerd en vormde als Entekoele met zwanen en eenden een geliefd doel voor menig zondags ommetje. 's Winters vermaakte jong en oud zich hier op het ijs. Met Pasen rolden er de paaseieren en in 1948 werd het kroningsfeest er op grootse wijze gevierd. Voor het onderhoud zorgde jarenlang Roelof Pieter Westert, die als het ware wekelijks de paden aanharkte en elke ongerechtigheid verwijderde. Marius Tonckens was trots op zijn landgoed, en ook bezorgd voor brand. Vandaar dat bij de ingang borden waren geplaatst die het rokers verbood het bos te betreden. Een verbod dat door de gemeenteveldwachter gehandhaafd werd en via advertenties in de Hoogeveensche Courant aan het publiek bekend werd gemaakt.

Geen wonder dus dat Tonckens de Falieberg uitkoos om na zijn gedwongen pensionering te gaan wonen. Aan de Meppelerweg, aan de rand van het bos verrees toen de fraaie villa, waar hij tot zijn dood in 1957 heeft gewoond. Bij de Entekoele werd een monumentale bank geplaatst, het geschenk dat hij van de Zuidwoldiger bevolking kreeg aangeboden bij zijn afscheid als burgemeester. Omdat hij vond dat de mensen vanwege de crisis goed met hun geld moesten omgaan, verordonneerde hij bij het verlenen van de toestemming voor het houden van de collecte voor een passend geschenk, dat per gezin niet meer dan een kwartje gegeven mocht worden. Bij testament bepaalde Tonckens dat de Falieberg in z'n geheel in stand moest worden gehouden en voor het publiek toegankelijk moest blijven. Zo is de Falieberg, met de Entekoele en theaterkuil nog altijd een plek 'waar het volk wil wezen.'

Schaatswedstrijden op de Entekoele

De Entekoele met op de achtergrond de Tonckensbank

De Falieberg

Bert Steenbergen